

**Література:**

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року / Верховна Рада України . – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2005. – 90 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Конституція майбутнього чи констатація минулого / М.Мельник, С.Різник // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. - №23. – 24с.
3. Ставлення українського суспільства щодо змін до Конституції України / Інститут політики. – Офіц. вид. – К.: ПІ, 2013. – 52 с.

**Яремчук М.В.**

(наук. кер. – асист. Харченко С.А.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету  
Полтавського національного педагогічного  
університету імені В.Г. Короленка*

**ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ**

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади (ст.113 Конституції України), який спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади ( п. 9 ст. 116). Він, як зазначала О. Скакун, є своєрідним штабом з організації виконавчо – розпорядчої діяльності всіх органів виконавчої влади, який очолює Прем'єр – міністр [10, с. 113].

Зміни до Конституції України кардинально змінили принципи формування, а відповідно – і діяльності Кабінету Міністрів[3, с. 44].

Нова форма правління характеризується посиленням кадрового впливу на Уряд з боку парламенту. Наслідком цього виступає зміна місця уряду в політичній системі України. Адже «творення політики в парламентській системі є централізованим у виконавчих інститутах». Виходячи з того, що визначальна роль у структурі органів виконавчої влади належить урядові, то процеси, які відбуватимуться навколо Кабінету Міністрів, кардинально вплинуть на трансформацію політичної системи України.

За нової форми правління Кабінет Міністрів України постає як продукт волі політичних партій. Відповідно його діяльність, принаймні – теоретично, базуватиметься на ідеологічних та програмних засадах політичних партій, що його утворюють. Ці засади політичних партій мають буди відображені в положеннях Програми діяльності Кабінету Міністрів та підтримані Верховною Радою України. В державах із сильним впливом парламенту на уряд та розвинутою багатопартійністю – це нормальна практика.

Тому Ф. Рудич навіть становить категорію «Програма» в основному поняття «коаліційний уряд». На його думку, такий уряд – це наслідок згоди щодо спільної урядової програми між двома чи декількома фракціями в парламенті». [9, с. 118].

Програма, згідно з Конституцією, є базовим у діяльності уряду документом: «Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України» [5, ч.5 ст. 114]. Програма розробляється Кабінетом Міністрів і, відповідно до Конституції, має пройти процедуру затвердження Програми.

За Урядом закріплені відповідні дорадчі функції щодо діяльності Парламенту. Представники Кабінету Міністрів має право брати участь у засіданнях Погоджувальної ради [7. ч. 3 ст.4.2.4.]. Це посилює зв'язки Уряду не тільки з парламентською коаліцією, а й з опозицією та комітетами Верховної Ради, дає змогу забезпечити стабільність вищого органу виконавчої влади. [5, с. 12].

Характеризуючи організацію та правовий статус Кабінету Міністрів, слід звернути увагу на головний елемент цього статусу - компетенцію Уряду, тобто його численні повноваження - права та обов'язки, на підставі яких виконуються всі основні завдання та функції Уряду.

Урядова компетенція спрямована на організацію виконання Конституції і законів України, актів Президента, власної Програми діяльності, схваленої Верховною Радою, постійного контролю за здійсненням діяльності підвідомчими Уряду органами, вжиття заходів щодо усунення недоліків у їх роботі.

У ст. 116 Конституції України за Кабінетом Міністрів закріплені зовнішньополітичні повноваження, відповідно до яких він забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України (п. 1); здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю ( п. 7); організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи ( п. 8). Кабінет Міністрів здійснює й інші повноваження, визначені Конституцією та законами України (п. 10), тобто цей перелік не є вичерпним. Також уряд спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (п. 9 ст.116). Відповідно до ст. 114 Конституції України Прем'єр – міністр керує роботою Кабінету Міністрів, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету, схваленої Верховною Радою.[6, с. 9].

Не можна не погодитись з думкою професора В. Авер'янова, який вважає, що «визначаючи Кабінет Міністрів України вищим органом в системі органів виконавчої влади, Конституція враховує наявність так званого «дуалізму» виконавчої влади, тобто певного розподілу повноважень цієї гілки влади на рівні її вищих суб'єктів – Президента України і Кабіне-

ту Міністрів» [1, с. 3-8]. У контексті цього доцільно зауважити, що до ролі та статусу Президента у сфері виконавчої влади, тобто, як підкреслював В. Шаповал, не передбачено його як суб'єкта (носія) здійснення виконавчої влади [11, с. 204-210], незважаючи на те, що Основний Закон (ст. 113) визначає Кабінет Міністрів вищим органом виконавчої влади.

Привертає увагу п. 3 ст. 9 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», який наділяє коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді правом вносити до парламенту подання про призначення Міністра оборони України і Міністра закордонних справ України у разі невнесення Президентом України до Верховної Ради України їх кандидатур у 15-денний строк. Внаслідок цього зазначене положення дещо розширює визначений Конституцією України обсяг зовнішньополітичних повноважень коаліції та не зовсім відповідає п. 12 ст. 85, п. 4 ст. 114 та п. 10 ч. 1 ст. 106 Конституції України. Подібна думка висловлювалася у висновку ще до проекту зазначеного Закону Головного юридичного управління Верховної Ради, в якому зауважено, що ці положення не враховують приписів Конституції. Натомість при прийнятті Закону вона, як бачимо, не була врахована [7].

Разом, слід наголосити, що у зв'язку зі здійсненням зовнішньополітичних повноважень має місце подвійна підпорядкованість Міністерств закордонних справ і Міністерства оборони України Кабінетові Міністрів та Президенту, незважаючи на те, що вони, відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів положень, є центральними органами виконавчої влади.

Підтвердженням цієї тези насамперед є порядок призначення міністрів закордонних справ та оборони, повноваження щодо подання на посаду яких належить главі держави (п. 10 ч. 1 ст. 106 Конституції України).

Зовнішньополітичні повноваження Кабінету Міністрів на проведення міжнародних переговорів та укладення міжнародних угод регулюються Законом України «Про міжнародні договори України». Від імені Уряду України укладаються міжнародні договори України з економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних та інших питань, віднесених до відання Кабінету Міністрів України (ст. 3 Закону).

Президент України, Прем'єр-міністр і міністр закордонних справ мають право вести переговори і підписувати міжнародні договори України без спеціальних повноважень. Повноваження на ведення переговорів і підписання міжнародних договорів України, які укладаються від імені Уряду України, надаються Кабінетом Міністрів України; а щодо міжвідомчих договорів — у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів (ст. 6). Якщо договір потребує ратифікації, то він передається на розгляд до Верховної Ради України.

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що норми Конституції та практика, що склалася в Україні та зарубіжних країнах, розглядають уряд як ключовий інструмент здійснення зовнішньої політики, а в деяких державах — ще і її формування. Типовим для урядів закордонних

## **Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції**

держав є таке регулювання, коли законодавець встановлює лише їх загальні повноваження у сфері зовнішніх зносин, дозволяючи їм самостійно визначати предметно-функціональний обсяг зовнішньополітичних прерогатив, та конкретні форми їх здійснення.

### **Література:**

1. Авар'янов В. Закон про Кабінет Міністрів України: результати доктринального тлумачення / В. Авар'янов // Право України. – 2007. № 6. – с. 3 – 8.
2. Делягин. М. Основы внешней политики России. Матрица интересов / М. Делягин. – М.: Инфра – М, 2007. – 80 с.
3. Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 8 грудня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – с. 44.
4. Ісаєнко А. Зовнішньополітичні функції Кабінету Міністрів України / А. Ісаєнко // Держава і право: зб. наук. праць. Ін – т держави і права імені В.М. Корецького НАН України – Кю 2012 – Вип. 58: Юридичні і політичні науки. – с. 173 – 181.
5. Кафарський В. Правові засади функціонування Кабінету Міністрів України / В. Кафарський // Право України. – 2006. - № 6. – с. 8 – 13.
6. Макаренко О. Роль Кабінету Міністрів України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики /О. Макаренко// Право України. – 2007. - № 9. – с. 8 – 12
7. Про Кабінет міністрів України: Закон України 27 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
8. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посіб / Ф.М.Рудич, Р.В.Балабан, Ю.С.Ганжуров та ін. – К.: Либідь, 2008. – 440с.

## **Демочко В.В.**

(наук. кер. – доц. Блоха Я.Є.)

*студент IV курсу історичного факультету*

*Полтавського національного педагогічного університету  
імені В. Г. Короленка*

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ І СЛОВА В ПЕРІОД ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МЕМУАРИСТИКИ В.Г. КОРОЛЕНКА)**

Будь-яка демократична держава не можлива без свободи. Принцип свободи – «душа» демократії, передумова рівності як її елемента. Це реальна можливість політичного самовизначення особи чи групи осіб, їхньої активної участі в управлінні. Свобода реалізується через права людини. Права людини передбачають на сам перед розвиток особистості. Права людини – це природно-соціальні та правові цінності, породжені бі-